

Kommunal- og distriktsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
24/4198 - 16

Saksbeh.:
Inge Haraldstad

Dato:
14.11.2024

Innspill til hvordan tjenestetilbudet til den samiske befolkningen kan bli bedre

Vi viser til brev av 23.08.2024 fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) vedrørende ovennevnte.

Oslo kommune fikk forlenget fristen til fredag 15.11.2024.

Av brevet fremgår det at den årlige stortingsmeldingen om samisk språk, kultur og samfunnsliv i 2025 skal handle om kommunene og fylkeskommunenes ansvar for tjenestetilbudet til den samiske befolkningen.

Oslo kommune gir følgende innspill til meldingen:

Generelt

- Byrådet vil føre en politikk som styrker samisk språk og kultur og sikre fremtidig drift av samisk barnehage. Det fremgår av Hammersborgerklæringen 2023-2027, som er byrådets politiske plattform.
- Oslo kommune har en samarbeidserklæring med Sametinget som ble inngått i 2016. Erklæringen har bl.a. en formålsbestemmelse om å legge forholdene til rette for et godt og langsiktig samarbeid slik at de samene som bor i Oslo kan bevare og utvikle sitt språk og sin kultur. Erklæringen omhandler også det kommunale tjenestetilbudet. Erklæringen følger vedlagt, se vedlegg 1.
- De overordnede prinsipper for Oslo kommunes mangfoldsarbeid er nedfelt i verdiplakaten «Oslo – en by for alle» (OXLO – Oslo Extra Large), vedtatt av Oslo bystyre i 2023. I verdidokumentet stadfester Oslo kommune at kunnskap om mangfold er en ressurs for kommunens virksomheter. I kommunens arbeid mot hat og diskriminering er nettstedet www.samehets.no oppført som en ressurs. Utvalget for flerkulturelle minoriteter i Oslo kommune gir kommunen råd og anbefalinger, også om nasjonale minoriteter og urfolk.

Oslo kommune skal som tjenesteyter og arbeidsgiver ha en inkluderende og ikke-diskriminerende praksis. Likeverdige og inkluderende tjenester betyr at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet, tilpasset den enkelte. I den kommende stortingsmeldingen bør regjeringen være særlig oppmerksom på behov for tilrettelegging overfor innbyggere med samisk tilhørighet utenfor det samiske forvaltningsområdet.

- Oslo kommune ønsker at det vurderes etablert et samisk studietilbud (universitet/høgskole) i Oslo-regionen. Et slikt tilbud vil ikke bare være viktig for å sikre kompetanse i skole og barnehage, men vil også kunne ha betydning for tjenestetilbudet for øvrig. Vi viser bl.a. til vårt brev av 16.12.2022 til KDD *Innspill til stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunnsliv - kompetanse og rekruttering*. For ordens skyld vedlegges brevet, se vedlegg 2.

Spesifikke innspill

Skole/barnehage/opplæring

Oslo kommune har en egen samisk skole (Oslo samiske skole) og egen samisk barnehage. Det finnes utfyllende informasjon om begge tilbudene på nettet.

Rekruttering av kvalifisert undervisningspersonale til samisk opplæring/barnehage er utfordrende. Et studietilbud i Oslo-regionen på universitet/høgskolenivå vil kunne være en viktig forutsetning for å kunne utdanne og rekruttere flere kvalifiserte lærere i samisk. Det vises her til vårt brev av 16.12.2022 til KDD. Det er også viktig med profesjonsfelleskap for lærere som underviser i samisk, og arenaer for å videreutvikle språk, kultur og identitet. Det bør opprettes nasjonale nettverk og samlingspunkt for samisk opplæring. Det anbefales at arenaer som Samisk hus styrkes.

Kultur

Når det gjelder folkebibliotekene kan det være behov for å styrke fellestjenester som hjelper bibliotekene med å orientere seg i samiske utgivelser fra norsk, svensk og finsk side. Det kan også være behov for informasjon om, og økt tilgang på samiske språkressurser, inkludert språkkurs.

Videre er ikke bøker på samisk, utgitt i Norge, en del av innkjøpsordningene for norsk litteratur, og det er dermed opp til bibliotekene selv å kjøpe inn litteratur på disse språkene. Enkelte tospråklige bøker (paralleltekst på norsk og samiske språk) er kommet til bibliotekene som en del av Kulturrådets innkjøpsordning og fra foreningen *Leser søker bok*. Dersom bøker på samiske språk ble en del av innkjøpsordningene, ville det styrke tilbudet i norske folkebibliotek. Etterspørselen er imidlertid langt mindre enn for bøker på norsk, og det er derfor behov for et langt lavere antall fysiske eksemplarer i bibliotekene.

Helse og sosial

- *Økt fokus på eldre sameer som bor i storby/by/urbane strøk*

Utfordringene til eldre sameer som bor i by, utenfor samisk språk- og kulturområder, bør generelt få mer oppmerksomhet blant helsepersonell og hjelpeapparatet.

Det er behov for tilpasset informasjonsmateriell om å være eldre same i storby/by/urbane- og tettbygde strøk. Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse har laget gode filmer om dette.

Det er behov for å øke kunnskapen om samisk kultur og språk blant helsepersonell som møter samiske eldre som bor hjemme og på sykehjem i byene. (Utarbeide brosjyrer, avholde fagdager m.m.)

- *Bedre tilgjengelig tolketjeneste i Oslo.*

Det finnes få tolker som snakker samisk og de er lite tilgjengelige. Ved sykdom og andre alvorlige livssituasjoner er det behov for tolk slik at man kan få uttrykke seg på eget språk og dermed bli forstått bedre. Dette er ikke minst viktig ved demenssykdom. Bruk av tolk bør være obligatorisk i situasjoner hvor det er nødvendig å forsikre seg om at pasienten har forstått den informasjonen som gis.

- *Nettverk for helsepersonell med samisk språk- og kulturkompetanse*

Nettverk, eksempelvis i sykehjem og hjemmebaserte tjenester, kan bidra til sikre likeverdig tjenester i møte med helsevesenet. Eldre samiske pasienter møter ofte utfordringer når de skal diskutere somatisk og psykisk helse.

- *Informasjonsmateriell på samisk; nord-sør og lulesamisk*

Det er behov for brosjyremateriell og plakater for hjemmeboende eldre. Det bør gjøres enkelt å finne nødvendig helseinformasjon/tilbud tilrettelagt for samiske eldre på www.helsenorge.no. Tjenestene i bydel/sykehjem bør samarbeide med interesseorganisasjoner for å sikre medvirkning og kvalitetssikre tiltak som tilbys.

- *Sosiale møteplasser for eldre samer.*

Det bør opprettes møteplasser for eldre samer, som et forebyggende tiltak for å motvirke sosial isolasjon og forebygge psykisk helseplager. For å sikre tilstrekkelig deltakelse kan møteplassene f.eks. være regionale eller på tvers av kommunegrenser. Behov for tilrettelagt transport til møteplassene bør vurderes.

- *Tilrettelegging av det fysiske miljøet på institusjoner som gjenspeiler samisk kultur kan gi beboere med demens trygghet og hjemlighet.*

Innspill til konkrete tiltak:

- informasjonsbrosjyre på samisk til beboere og pårørende
- helsepersonell med samisk tilhørighet
- måltider med samiske matretter.
- gjenkjennbare omgivelser som samiske gjenstander og symbolske objekter som kunst, flagg, velkomstskilt i resepsjon, gamle/bål plass, markering av samefolkets dag.
- tilrettelegge for opplevelser av samisk kunst og kulturtilbud i samarbeid med lokale og nasjonale aktører innen fagfeltet.
- samarbeid mellom ulike kommunale og ideelle virksomheter og aktører fra samiske miljø om sosiale møteplasser, som generasjonsmøter med barnehage, skole og institusjoner, samt samarbeid med lokal frivillighet.

Vennlig hilsen

Hege Sevatdal
kommunaldirektør

Ole Christian Melhus
seksjonssjef

Kopi til:
Byrådslederens kontor
Kjerstin Owren

Vedlegg:

erklæringen

Innspill til stortingsmelding om samisk språk kultur og samfunnsliv - kompetanse og rekruttering (1)